

۸-۱-۱- عملکرد سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان

حمایت از تولیدات داخلی، حمایت از مصرف‌کنندگان در برخورد با نوسانات غیر معمول قیمت‌ها، انجام تحقیقات و ارائه طرح‌های ضروری در جهت متعادل ساختن قیمت‌های وارداتی و تولیدی، تشویق صادرات، بازرسی و نظارت بر قیمت و توزیع کالاهای تولیدی و وارداتی و خدمات مشمول در تمام بخش‌ها اعم از دولتی، تعاونی، خصوصی و نهادهای، نظارت بر اجرای قیمت‌ها و رسیدگی به تخلفات براساس قانون تعزیرات، تدوین و اجرای روش‌های کارآمد بازرسی و نظارت، نظارت بر شبکه‌های توزیع کالاها و خدمات و مبارزه با عرضه و توزیع کالاهای قاچاق از جمله اهداف سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان می‌باشد.

در سال ۱۳۹۵، تعداد بازرسی‌های انجام شده از واحدهای صنفی توسط بازرسان این سازمان ۴/۱ میلیون فقره بود که نسبت به سال قبل ۳۱/۷ درصد کاهش نشان می‌دهد. در این سال تعداد پرونده‌های تشکیل شده برای واحدهای صنفی متخلف ۲۶۲ هزار فقره بود که نسبت به سال ۱۳۹۴ به میزان ۲۲/۹ درصد کاهش نشان می‌دهد. تعداد تخلفات کشف شده از واحدهای صنفی متخلف نیز با ۲۰/۸ درصد کاهش به ۳۳۲ هزار فقره رسید. همچنین، تعداد شکایات مردمی رسیدگی شده توسط این سازمان در سال ۱۳۹۵ نسبت به سال قبل از آن با ۷/۱ درصد افزایش مواجه بود.

براساس آمار مقدماتی حساب‌های ملی، در سال ۱۳۹۵ ارزش افزوده بخش بازرگانی داخلی به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۰ نسبت به سال قبل معادل ۴/۷ درصد افزایش یافت. در این سال ارزش افزوده بخش بازرگانی داخلی به قیمت‌های جاری ۱۶۵۲/۷ هزار میلیارد ریال بود که نسبت به سال قبل ۱۲/۷ درصد افزایش نشان می‌دهد. این ارزش افزوده نتیجه تولیدات داخلی کالاهای کشاورزی و صنعتی به ترتیب به میزان ۲۰۳۷/۲ و ۴۵۰۲/۳ هزار میلیارد ریال و نیز کالاهای وارداتی عرضه شده به بازار داخلی به میزان ۲۱۵۰/۱ هزار میلیارد ریال می‌باشد.

در سال مورد بررسی، سهم ارزش افزوده بخش بازرگانی داخلی از تولید ناخالص داخلی ۱۳/۰ درصد بود که در مقایسه با سال قبل ۰/۲ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد.

۸-۱- اقدامات دولت جهت تنظیم بازار داخلی و تامین کالاهای اساسی

تنظیم و اجرای سیاست‌ها، خط‌مشی‌ها و مقررات بازرگانی کشور، حفظ تعادل تولیدات داخلی و کالاهای وارد شده به کشور از طریق بررسی و نظارت دائم و اتخاذ تدابیر مقتضی جهت کنترل قیمت‌ها و نظارت بر توسعه و تجهیز شبکه توزیع کشور، ایجاد هماهنگی‌های لازم در مورد توزیع کالاهای مورد نیاز عمومی و سایر امور مرتبط از جمله وظایف دولت در حوزه تنظیم بازار است.

فصل ۸ باززرگانی داخلی

جدول ۸-۱- عملکرد سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان در بازرسی و کنترل واحدهای صنفی

درصد تغییر	سال		
	۱۳۹۵	۱۳۹۴ ▲	
بازرسی (میلیون فقره)	۴/۱	۶/۰	
پرونده‌های متشکله (هزار فقره)	۲۶۲	۳۴۰	-۲۲/۹
تخلیفات کشف شده (هزار فقره)	۳۳۲	۴۱۹	-۲۰/۸
رسیدگی به شکایات مردمی (هزار فقره)	۱۹۷	۱۸۴	۷/۱

ماخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت

۸-۱-۲- موجودی انبار کالاهای اساسی عمده

براساس آمار شرکت بازرگانی دولتی ایران، موجودی گندم این شرکت در پایان سال ۱۳۹۵ با ۴۳/۸ درصد افزایش به حدود ۸/۵ میلیون تن رسید.

در سال ۱۳۹۵، براساس آمار شرکت پشتیبانی امور دام کشور، موجودی انبار گوشت قرمز در پایان این سال با ۱۸/۱ درصد افزایش در مقایسه با سال قبل به حدود ۲/۶ هزار تن رسید.

جدول ۸-۲- وضعیت موجودی انبار کالاهای اساسی عمده (۱)

درصد تغییر	سال		
	۱۳۹۵	۱۳۹۴	
گندم	۸۴۹۵/۰	۵۹۰۷/۰	۴۳/۸
قند و شکر	۲۴۷/۰	۱۸۳/۰	۳۵/۰
گوشت قرمز	۲/۶	۲/۲	۱۸/۱

ماخذ: شرکت بازرگانی دولتی ایران و شرکت سهامی پشتیبانی امور دام
۱- شامل آمار عملکرد بخش خصوصی نمی‌باشد.

۸-۲- سرمایه‌گذاری دولت

براساس آمار دریافتی از خزانه‌داری کل در سال ۱۳۹۵، مبلغ ۱۰۷۶/۹ میلیارد ریال در قالب اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی برنامه «تنظیم بازار داخلی» و «ساماندهی، تولید و بازاریابی برگ سبز چای» در نظر گرفته شد. همچنین در این سال، مبلغ ۸۰۷/۷ میلیارد ریال (۷۵/۰ درصد رقم مصوب) به برنامه‌های مزبور پرداخت شد.

اعتبارات پرداخت شده بابت طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای- ملی برنامه «تنظیم بازار داخلی» ۵۰۷/۷ میلیارد ریال بود که نسبت به رقم مصوب ۶۵/۳ درصد تحقق یافت. همچنین، اعتبارات مصوب بابت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای- ملی برنامه «ساماندهی، تولید و بازاریابی برگ سبز چای» نیز ۳۰۰/۰ میلیارد ریال بود که به طور کامل تخصیص یافت.

جدول ۸-۳- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی (میلیارد ریال) در فصل بازرگانی داخلی در سال ۱۳۹۵ (۱)

سهم (درصد)	درصد تحقق	عملکرد	مصوب (۲)	
۶۲/۹	۶۵/۳	۵۰۷/۷	۷۷۶/۹	برنامه تنظیم بازار داخلی و برنامه ساماندهی، تولید و بازاریابی برگ سبز چای
۳۷/۱	۱۰۰/۰	۳۰۰/۰	۳۰۰/۰	
۱۰۰/۰	۷۵/۰	۸۰۷/۷	۱۰۷۶/۹	جمع کل

ماخذ: خزانه‌داری کل، وزارت امور اقتصادی و دارایی

۱- با توجه به تغییر طبقه‌بندی برنامه‌ها در فصول مختلف قانون بودجه سال ۱۳۹۵، امکان مقایسه عملکرد سال جاری با سال‌های قبل فراهم نمی‌باشد.
۲- رقم مصوب برگرفته از ارقام دریافتی از خزانه‌داری کل وزارت امور اقتصادی و دارایی تحت عنوان «اعتبار اصلاحی» می‌باشد.

۸-۳- تسهیلات بانکی

در پایان سال ۱۳۹۵، مانده خالص تسهیلات اعطایی بانک‌ها و موسسات اعتباری به بخش بازرگانی داخلی با ۱۸/۷ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۶۳۷/۵ هزار میلیارد ریال رسید. در این میان، مانده خالص تسهیلات اعطایی به بخش غیر دولتی بازرگانی داخلی با ۱۷/۷ درصد رشد به ۶۲۰/۱ هزار میلیارد ریال و مانده خالص تسهیلات در بخش دولتی با ۷۵/۶ درصد افزایش به ۱۷/۴ هزار میلیارد ریال رسید. در سال مورد بررسی، سهم بخش بازرگانی داخلی از مانده خالص تسهیلات اعطایی نظام بانکی به بخش «باززرگانی، خدمات و متفرقه» و کل بخش‌های اقتصادی به ترتیب ۱۷/۰ و ۶/۹ درصد بود.

بررسی عملکرد بانک‌ها و موسسات اعتباری در سال ۱۳۹۵ نشان می‌دهد همانند سال‌های قبل، بیشترین سهم از مانده خالص تسهیلات اعطایی در بخش بازرگانی (۹۷/۳ درصد) متعلق به بخش غیر دولتی بازرگانی داخلی بود.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۵

جدول ۸-۴- مانده خالص تسهیلات اعطایی بانک‌ها و موسسات اعتباری به بخش بازرگانی داخلی (۱)

سهام (درصد)	درصد تغییر		سال			کل
	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۸/۷	۴/۰	۶۳۷/۵	۵۲۶/۸	۵۱۶/۴
۹۷/۳	۹۸/۲	۱۷/۷	۴/۰	۶۲۰/۱	۵۲۶/۹	۵۰۶/۵
۲/۷	۱/۸	۷۵/۶	-۰/۱	۱۷/۴	۹/۹	۹/۹

۱- مانده خالص تسهیلات اعطایی، پس از کسر مانده بدهی مشتریان و تسهیلات اعطایی در کلیه سرفصل‌های مربوط به مابه‌التفاوت نرخ ارز، سود سال‌های آینده، سود و کارمزد سال‌های آینده، وجوه دریافتی مضاربه، حساب مشترک مشارکت مدنی (سهم بانک)، سود معوق و سود و کارمزد معوق، به دست آمده است. در ضمن، مانده تسهیلات اعطایی شامل عقود مشارکت حقوقی و سرمایه‌گذاری مستقیم نیز می‌باشد.

در کل کشور معادل ۱۱۹/۱ هزار فقره بود که در مقایسه با سال ۱۳۹۴ حدود ۲/۹ درصد افزایش نشان می‌دهد. تعداد پرونده‌های اجرایی تشکیل شده در استان تهران نیز ۲۰/۵ هزار فقره بود که نسبت به سال قبل ۹/۹ درصد افزایش نشان می‌دهد.

در سال ۱۳۹۵، معادل ۴۴۲/۲ میلیارد ریال سفته و برات در شهر تهران به فروش رسید که در مقایسه با سال قبل ۷۱/۴ درصد کاهش نشان می‌دهد. در این سال میزان سفته و برات واخواست شده با ۳۶/۷ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۲۲۱۳/۱ میلیارد ریال رسید^(۵).

۵-۸- شرکت‌های تعاونی

بررسی آخرین وضعیت شرکت‌های تعاونی فعال^(۶) در کشور نشان‌دهنده آن است که تا پایان سال ۱۳۹۵، از مجموع ۸۳/۴ هزار شرکت تعاونی فعال، تعداد ۷/۴ هزار شرکت با هدف فعالیت در زمینه تامین نیاز «تولیدکنندگان»، «مصرف‌کنندگان» و «صنوف خدماتی» فعال بودند^(۷) که نسبت به پایان سال قبل ۱/۳ درصد افزایش نشان می‌دهد. مجموع سرمایه ثبت شده شرکت‌های مذکور ۱۷/۴ هزار میلیارد ریال بود که نسبت به پایان سال قبل ۰/۳ درصد افزایش نشان می‌دهد. میزان

۵- ارزش سفته و برات فروش رفته براساس نیم در هزار (فی یا بهای سفته) و ارزش سفته و برات واخواست شده برحسب مبلغ اسمی مندرج در هر برگ (میزان تعهد مالی آن) می‌باشد.

۶- در پایان سال مورد بررسی، از مجموع ۲۰۷/۶ هزار شرکت تعاونی ثبت شده در کشور، ۸۳/۴ هزار شرکت فعال بوده و بقیه در وضعیت در دست اجرا (۳۰/۵ هزار شرکت) و غیر فعال (۵۰/۰ هزار شرکت) بوده است.

۷- سایر رشته فعالیت‌های شرکت‌های تعاونی عبارتند از: اعتبار، چندمنظوره، خدمات، صنعت، معدن، عمران، فرش دستباف، کشاورزی، مسکن و حمل و نقل.

۴-۸- معاملات بازرگانی

مجموع تعداد معاملات ثبت شده در دفترخانه‌های اسناد رسمی کشور در سال ۱۳۹۵ حدود ۱۳/۰ میلیون فقره بود که نسبت به سال قبل ۴/۲ درصد کاهش داشت. حدود ۴۴/۶ درصد از معاملات مزبور متعلق به معاملات وکالت^(۱) بود که ۳/۹ درصد نسبت به سال قبل کاهش نشان می‌دهد. تعداد معاملات بیع^(۲) و رهنی^(۳) ثبت شده نیز به ترتیب ۱/۲ و ۱۲/۲ درصد کاهش یافت. از مجموع معاملات مذکور، حدود ۲۷/۳ درصد در استان تهران صورت گرفت که نسبت به سال قبل ۱/۸ درصد کاهش نشان می‌دهد.

جدول ۸-۵- وضعیت معاملات ثبت شده در دفاتر

درصد تغییر	سال		جمع معاملات
	۱۳۹۵	۱۳۹۴	
-۴/۲	۱۲۹۵۸/۱	۱۳۵۲۱/۴	بیع
-۱/۲	۳۷۵۶/۶	۳۸۰۰/۸	وکالت
-۳/۹	۵۷۷۶/۳	۶۰۱۰/۱	رهنی
-۱۲/۲	۵۸۲/۵	۶۳۳/۷	سایر (۱)
-۶/۷	۲۸۴۲/۸	۳۰۴۶/۸	پرونده‌های اجرایی
۲/۹	۱۱۹/۱	۱۱۵/۷	

ماخذ: سازمان ثبت اسناد و املاک کشور

۱- شامل معاملات صلح، اجاره، تقسیم‌نامه، اقاله، اقرارنامه، تعهدنامه، رضایت‌نامه و سایر می‌باشد.

در سال مورد بررسی، تعداد پرونده‌های اجرایی^(۴) تشکیل

شده در خصوص عدم انجام تعهدات مربوط به معاملات ثبت شده

- ۱- سرفصل وکالت شامل ارقام فروش املاک، فروش خودرو و سایر می‌باشد.
- ۲- سرفصل بیع شامل معاملات قطعی و معاملات با حق استرداد می‌باشد.
- ۳- تعداد اسناد مشارکت مدنی بانک‌ها و اسناد فروش اقساطی تحت عنوان رهنی گزارش شده است.
- ۴- پرونده‌ای است که به علت تخلف از انجام تعهدات به استناد اسناد رسمی در اداره ثبت تشکیل می‌شود.

فصل ۸ بازرگانی داخلی

اشتغال‌زایی مثبت شده توسط این شرکت‌ها نیز ۲۷۱ هزار نفر بود که در مقایسه با پایان سال گذشته ۰/۹ درصد افزایش نشان می‌دهد.

جدول ۸-۶- وضعیت شرکت‌های تعاونی فعال در حوزه بازرگانی داخلی

درصد تغییر	سال	
	۱۳۹۴	۱۳۹۵
تعداد شرکت	۷۳۱۳	۷۴۰۵
تامین نیاز تولیدکنندگان	۱۷۱۲	۱۷۵۴
تامین نیاز صنوف خدماتی	۴۶۶	۴۸۷
تامین نیاز مصرف‌کنندگان	۵۱۳۵	۵۱۶۴
سرمایه (میلیارد ریال)	۱۷۳۱۷	۱۷۳۷۶
تامین نیاز تولیدکنندگان	۳۱۲۳	۳۱۴۷
تامین نیاز صنوف خدماتی	۳۷۰۶	۳۷۱۰
تامین نیاز مصرف‌کنندگان	۱۰۴۸۹	۱۰۵۱۹
اشتغال (هزار نفر)	۲۶۸	۲۷۱
تامین نیاز تولیدکنندگان	۳۲	۳۳
تامین نیاز صنوف خدماتی	۶۱	۶۲
تامین نیاز مصرف‌کنندگان	۱۷۵	۱۷۶
تعداد اعضا (هزار نفر)	۶۲۶۴	۶۲۷۸
تامین نیاز تولیدکنندگان	۲۳۴	۲۳۵
تامین نیاز صنوف خدماتی	۱۰۵	۱۰۶
تامین نیاز مصرف‌کنندگان	۵۹۲۵	۵۹۳۷

ماخذ: مرکز آمار و اطلاعات راهبردی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

در پایان سال مورد بررسی، تعداد اعضای تعاونی‌های فعال با ۰/۲ درصد افزایش نسبت به پایان سال ۱۳۹۴ به ۶/۳ میلیون نفر رسید. در پایان سال مورد بررسی، بیشترین تعداد شرکت‌های فعال در حوزه بازرگانی داخلی مربوط به شرکت‌های تامین نیاز مصرف‌کنندگان بود که سهمی حدود ۶۹/۷ درصد را به خود اختصاص داد.

۸-۶- وضعیت واحدهای صنفی

مطابق آمار مرکز امور اصناف و بازرگانان ایران، در پایان سال ۱۳۹۵ تعداد واحدهای صنفی دارای پروانه کسب در سراسر کشور ۲۵۰۱/۵ هزار واحد بود که نسبت به سال قبل ۳/۲ درصد افزایش نشان می‌دهد. از این تعداد واحد صنفی، ۴۸/۸ درصد صنوف توزیعی، ۳۱/۴ درصد صنوف خدماتی و ۱۹/۸ درصد صنوف تولیدی بودند. در سال مورد بررسی، تعداد واحدهای صنوف توزیعی، خدماتی و تولیدی به ترتیب ۴/۲، ۲/۸ و ۱/۲ درصد افزایش داشت.

جدول ۸-۷- تعداد واحدهای صنفی دارای پروانه کسب در کشور

(هزار واحد)

سهم (درصد)	درصد تغییر		پایان سال	
	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۵
کل واحدها	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۲۴۲۴/۹	۲۵۰۱/۵
صنوف تولیدی	۱۹/۸	۲۰/۲	۴۸۹/۳	۴۹۵/۴
صنوف توزیعی	۴۸/۸	۴۸/۳	۱۱۷۲/۱	۱۲۲۱/۲
صنوف خدماتی	۳۱/۴	۳۱/۵	۷۶۳/۴	۷۸۴/۹

ماخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت، مرکز امور اصناف و بازرگانان ایران

دوره برنامه پنجم توسعه (۹۵-۱۳۹۰)

رشد ارزش افزوده بخش بازرگانی داخلی

بازار داخلی عرضه شد که در نتیجه آن، معادل ۱۶۵۲/۷ هزار میلیارد ریال ارزش افزوده در بخش بازرگانی داخلی به قیمت‌های جاری ایجاد شد. متوسط سهم بخش بازرگانی داخلی از کل تولید ناخالص داخلی طی برنامه پنجم توسعه ۱۲/۸ درصد بود.

براساس برآوردهای مقدماتی، در سال پایانی برنامه پنجم توسعه به ترتیب ۴۵۰۲/۳ و ۲۰۳۷/۲ هزار میلیارد ریال کالای صنعتی و کشاورزی از محل تولید داخلی به بازار عرضه شد. همچنین، ۲۱۵۰/۱ هزار میلیارد ریال کالا از محل واردات به

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۵

داده شده واحدهای صنفی بدون پروانه را ساماندهی کرده و نرخ مالیات و خدمات عمومی آب، برق، گاز، تلفن و خدمات شهری این‌گونه واحدها را تا زمان اخذ پروانه کسب براساس آیین‌نامه‌ای که به تصویب هیات وزیران می‌رسد تا دو برابر نرخ مالیات و تعرفه مصوب به عنوان جریمه تعیین و دریافت نماید. در این راستا، هیات وزیران در جلسه مورخ ۱۳۹۱/۲/۱۰ بنا به پیشنهاد وزارت صنعت، معدن و تجارت و به استناد بند (ب) ماده ۱۰۱ قانون برنامه پنجم توسعه، آیین‌نامه اجرایی بند (ب) ماده یاد شده را تصویب نمود. در ماده ۴ آیین‌نامه اجرایی، واحدهای صنفی فاقد پروانه کسب موظفند ظرف شش ماه از ابلاغ این آیین‌نامه به مراجع صدور پروانه کسب مراجعه و نسبت به اخذ پروانه کسب اقدام نمایند. در صورتی که واحدهای صنفی فاقد پروانه کسب ظرف مدت یاد شده اقدام به اخذ پروانه کسب موقت نمایند یا پس از انقضای پروانه کسب موقت موفق به تبدیل آن به پروانه دائم نشوند، براساس ماده ۶ آیین‌نامه مذکور، مراجع صدور پروانه کسب موظف به معرفی این واحدها به دستگاه‌های اعمال‌کننده جرایم برای اخذ جرایم می‌باشند.

براساس آمار مرکز امور اصناف و بازرگانان ایران، طی سال‌های برنامه پنجم توسعه، تعداد کل واحدهای صنفی دارای پروانه کسب در سراسر کشور با متوسط رشد سالانه ۱۲/۳ درصد از ۱۲۴۵/۹ هزار واحد در سال ۱۳۸۹ به ۲۵۰۱/۵ هزار واحد در سال ۱۳۹۵ رسید. در سال ۱۳۹۵، از کل واحدهای صنفی، ۴۸/۸ درصد به صنوف توزیعی، ۳۱/۴ درصد به صنوف خدماتی و ۱۹/۸ درصد به صنوف تولیدی اختصاص داشت.

مواد قانونی عمده ناظر بر بخش بازرگانی داخلی

با توجه به اهمیت سیاست‌های دولت برای توسعه بازرگانی داخلی در دستیابی به توسعه اقتصاد ملی، مواد ۱۰۱ تا ۱۱۰ قانون برنامه پنجم توسعه به بخش تجارت پرداخته که برخی از مواد آن به حوزه بازرگانی داخلی، نظام توزیع کالاها و خدمات و تنظیم بازار اختصاص یافته است.

در بند (الف) ماده ۱۰۱ قانون برنامه پنجم توسعه اشاره شده است که دولت بایستی نسبت به ارائه لایحه ساماندهی واحدهای غیر دولتی بخش کالا تا پایان سال دوم برنامه اقدام نماید، به گونه‌ای که استانداردهای مورد نیاز برای فعالیت بخش، ابزارهای نظارتی و مدیریتی دولت و سیاست‌های رقابتی مورد توجه قرار گرفته و اختلاف قیمت تولیدکننده و مصرف‌کننده کاهش یابد. لذا، لایحه مربوط به این موضوع تدوین شد و در دستور کار دولت یازدهم قرار گرفت تا پس از بررسی و تصویب نهایی به مجلس شورای اسلامی ارائه گردد. لیکن در سال ۱۳۹۳، این لایحه در آخرین مرحله بررسی در کمیسیون اقتصادی دولت ملغی اعلام و از دستور کار خارج شد و موضوع تامین چارچوب‌های قانونی پشتیبان برای ساماندهی شرکت‌های بخش، از طریق اصلاحیه قانون نظام صنفی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های آن و همچنین پیشنهاد موارد اصلاحی در قانون مطرح گردید.

در راستای ساماندهی اصناف و به منظور ارتقای بهره‌وری شبکه توزیع و شفاف‌سازی فرآیند توزیع کالا و خدمات، در بند (ب) ماده ۱۰۱ قانون برنامه پنجم توسعه به دولت اجازه

جدول ۸-۸- تعداد واحدهای صنفی دارای پروانه کسب (۱)

متوسط رشد سالانه برنامه (درصد)	عملکرد						سال پایه	(هزار واحد)
	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰		
۱۲/۳	۲۵۰۱/۵	۲۴۲۴/۹	۲۱۸۸/۵	۱۹۵۱/۲	۱۶۸۵/۱	۱۴۵۹/۰	۱۲۴۵/۹	کل واحدها
۱۰/۸	۴۹۵/۴	۴۸۹/۳	۴۴۸/۷	۴۰۷/۵	۳۵۹/۴	۳۱۲/۰	۲۶۷/۵	صنوف تولیدی
۱۱/۹	۱۲۲/۲	۱۱۷۲/۱	۱۰۵۳/۲	۹۴۱/۵	۸۲۴/۹	۷۲۲/۱	۶۲۲/۳	صنوف توزیعی
۱۴/۱	۷۸۴/۹	۷۶۳/۴	۶۸۶/۶	۶۰۲/۲	۵۰۰/۸	۴۲۵/۰	۳۵۶/۱	صنوف خدماتی

ماخذ: مرکز امور اصناف و بازرگانان ایران - وزارت صنعت، معدن و تجارت
۱- شامل شهرهای دارای سازمان‌های صنفی

تامین و توزیع کالاهای اساسی

دولت همواره خرید تضمینی برخی از کالاهای اساسی مورد نظر از جمله گندم از منابع بازارهای داخلی را با هدف حمایت از تولیدات داخلی، در زمره برنامه‌های مهم اقتصادی خود قرار داده است. خرید داخلی مازاد بر نیاز کشاورزان طی سال‌های برنامه پنجم از ۱۰/۲ میلیون تن در سال ۱۳۸۹ به ۱۱/۵ میلیون تن در سال ۱۳۹۵ رسید و به طور متوسط طی برنامه پنجم، نرخ رشد ۲/۱ درصدی را تجربه کرد. با توجه به نوسانات تولید داخلی گندم، بخشی از نیاز کشور از طریق واردات تامین شد، به طوری که تا سال ۱۳۹۳، واردات گندم سیر صعودی داشت و به ۵/۳ میلیون تن رسید. لیکن در سال ۱۳۹۴، واردات گندم کاهش یافت و به ۰/۳ میلیون تن رسید و در نهایت در سال ۱۳۹۵، هیچ میزان گندمی از سوی دولت (شرکت بازرگانی دولتی ایران) وارد کشور نشد. واردات کالاهای اساسی (برنج، روغن و شکر) نیز طی سال‌های برنامه پنجم توسعه از ۵۲۲/۷ هزار تن در سال ۱۳۸۹ به ۵۶۸ هزار تن در سال ۱۳۹۵ رسید و به طور متوسط طی سال‌های برنامه نرخ رشدی معادل ۱/۴ درصد داشت.

در بند (د) ماده ۱۰۱ قانون برنامه پنجم توسعه و تبصره‌های ذیل آن به قیمت‌گذاری کالاها و خدمات پرداخته شده است. در مفاد بند (د) ماده مذکور، قیمت‌گذاری کالاها و خدمات به کالاها و خدمات عمومی و انحصاری و کالاهای اساسی یارانه‌ای و ضروری محدود شده است. همچنین، در مفاد تبصره ۱ این بند تصریح شده است که دولت مکلف است ضوابط تعیین کالاهای اساسی، انحصاری و خدمات عمومی و نیز فهرست و ضوابط تعیین قیمت این کالاها و خدمات را ظرف سه ماه پس از تصویب این قانون با پیشنهاد کارگروهی متشکل از نمایندگان وزارت بازرگانی، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست‌جمهوری و وزارتخانه‌های ذی‌ربط به تصویب شورای اقتصاد برساند. در راستای اجرای تبصره ۱ بند (د) ماده ۱۰۱، شورای اقتصاد دستورالعمل آن را در ۱۳۹۰/۱۰/۱۹ تصویب نمود که در آن کالاهای اساسی، انحصاری و خدمات عمومی تعریف و تعیین گردید. همچنین در مواد مصوبه ارائه شده، فهرست و ضوابط تعیین قیمت این کالاها و خدمات ابلاغ شد.

جدول ۸-۹- عملکرد بخش بازرگانی داخلی در تامین و توزیع کالاهای اساسی

متوسط رشد سالانه برنامه (درصد)	عملکرد						سال پایه ۱۳۸۹
	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	
۱/۴	۵۶۸	۲۵۷	۵۰۷	۱۷۱۷	۱۳۳۱	۲۳۱	۵۲۲/۷ (واردات کالاهای اساسی (برنج، روغن و شکر)
□	۳۰۰۰	۳۰۰۰	۳۰۰۰	۳۰۰۰	۳۰۰۰	۳۰۰۰	میزان ذخیره‌سازی گندم
۲/۱	۱۱۵۲۰	۸۰۸۲	۶۷۱۸	۴۸۲۲	۲۰۴۵	۵۳۸۳	۱۰۱۹۷/۸ (خرید تضمینی گندم)

مآخذ: شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران - وزارت جهاد کشاورزی

یارانه پرداختی به کالاهای اساسی

به ۷۸/۱ هزار میلیارد ریال در سال پایانی برنامه رسید. «گندم و آرد» با سهم متوسط معادل ۷۴/۰ درصد بیشترین سهم از کل یارانه پرداختی دولت به کالاهای اساسی را در برنامه پنجم به خود اختصاص داد.

طی برنامه پنجم توسعه، مبلغ یارانه پرداختی به کالاهای اساسی شامل «گندم و آرد»، «شیر و نان غنی شده» و «کالاهای اساسی کالابری» با متوسط رشد سالانه ۱۲/۲ درصد

جدول ۸-۱۰- میزان یارانه پرداختی به کالاهای اساسی

متوسط رشد سالانه برنامه (درصد)	عملکرد						سال پایه ۱۳۸۹
	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	
۱۲/۲	۷۸/۱	۷۸/۷	۸۸/۳	۶۵/۳	۶۰/۰	۶۲/۰	۳۹/۲ (کالاهای اساسی)
۱۵/۵	۷۴/۸	۷۷/۵	۶۳/۴	۴۱/۳	۳۵/۰	۳۵/۰	گندم و آرد
-۱۱/۱	۲/۲	۰/۸	۱/۵	۱/۲	۱/۰	۲/۰	شیر و نان غنی شده
-۱۶/۳	۱/۱	۰/۴	۲۳/۴	۲۲/۸	۲۴/۰	۲۵/۰	۳/۲ (کالاهای اساسی کالابری)

مآخذ: وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان